

ISSN(PRINT) 2959-5649

ISSN(ONLINE) 2959-5657

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы

Серия «Филологические науки»

Series "Philological Sciences"

№ 4 (94), 2025

Алматы

ISSN(PRINT) 2959-5649
ISSN(ONLINE) 2959-5657

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ

ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series "Philological Sciences"
№ 4 (94), 2025

Алматы

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№4 (94), 2025 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:

PhD, зерттеу қызметі және инновация жөніндегі проректоры Сұлтан Е.

Бас редактордың орынбасары:
филол.ғ.д., проф. Абишева С.Д.

Ғылыми редактор:
филол.ғ.д., проф. Есенова К.У.

Редакциялық алқа:

филол.ғ.к., қауымд. проф. Сатемирова Д.А.

филол.ғ.к., қауымд. проф. Жиренов С.А.

филол.ғ.д., проф. Османова З.Ж.

эл-Фараби ат. ҚазҰУ

филол.ғ.к., қауымд. проф.

Джолдасбекова Б.У.

пед.ғ.д., проф., эл-Фараби ат. ҚазҰУ

Салханова Ж.Х.

филол.ғ.д., проф., ҚазҰҚызПУ

Кнынова Ж.К.

PhD, қауымд. проф.м.а., Т.Жүргенов ат.

Қазақ ұлттық өнер академиясы

Жалалова А.М.

филол.ғ.д., проф., Ресей халықтар

достығы университеті

Бахтикереева У.М. (Ресей)

филол.ғ.д., доцент, Таулы Алтай

мемлекеттік университеті

Алексеев П.В. (Ресей)

филол.ғ.д., проф., Варминь-Мазур

университеті Киклевич А.К. (Польша)

PhD, проф., Джордж Вашингтон

университеті Роллберг П. (АҚШ)

PhD, проф., Орталық Ланкашир

университеті Табачникова О.М.

(Ұлыбритания)

Жауапты хатшы:

PhD, қауымд. проф. м.а. Серикова С.К.

Техникалық хатшы:

PhD, қауымд. проф. Сабирова Д.А.

© Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2025

Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген №10109-Ж

Басуға 30.12.2025 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 19 е.б.т.
Тапсырыс 352.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің «Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

- Абдиева Г.М., Серкебаева Г.И.** Концептуализация новых социальных феноменов в современной лингвокультуре..... 5
- Абдиева Г.М., Серкебаева Г.И.** Қазіргі лингвомәдениеттегі жаңа әлеуметтік феномендерді концептуалдау
- Abdiyeva G.M., Serkebayeva G.I.** Conceptualization of new social phenomena in modern linguoculture
- Зарипова М.К., Смагулова Б.А.** Тенденции негативной оценки в узбекских и русских пословицах..... 15
- Зарипова М.К., Смагулова Б.А.** Өзбек және орыс мақалдарындағы теріс бағалау тенденциялары
- Zaripova M.K., Smagulova B.A.** Negative evaluation trends in Uzbek and Russian proverbs
- Өнерхан Н.** Қазақ, моңғол тілдеріндегі «бас» метафорасы туралы..... 26
- Унерхан Н.** Метафора «голова» в казахском и монгольском языках
- Unyerkhan N.** About the "head" metaphor in the Kazakh and Mongolian languages
- Раджапова Н.Б., Онгарбаева А.Т.** Отражение социокультурных изменений в гендерной лексике разносистемных языков..... 34
- Раджапова Н.Б., Онгарбаева А.Т.** Түрлі жүйелі тілдердің гендерлік сөздік құрамындағы әлеуметтік-мәдени өзгерістердің көрінісі
- Radzhapova N.B., Ongarbaeva A.T.** Reflection of socio-cultural changes in the gender vocabulary of languages with different systems
- Saurbayev R.Zh., Yerekhanova F.T.** Structural expansion of a simple sentence through the parallel constructions in modern English..... 41
- Саурбаев Р.Ж., Ереханова Ф.Т.** Қазіргі ағылшын тіліндегі параллельді конструкцияларды колданудағы жай сөйлемнің құрылымдық кеңеюі
- Саурбаев Р.Ж., Ереханова Ф.Т.** Структурное расширение простого предложения с помощью параллельных конструкций в современном английском языке

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК
Серия «Филологические науки»
№4 (94), 2025 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2000 года.

Главный редактор
PhD, проректор по исследованиям и инновациям Сұлтан Е.
Зам. гл. редактора
д.филол.н., проф. Абишева С.Д.
Научный редактор
д.филол.н., проф. Есенова К.У.

Редакционная коллегия:
к.филол.н., ассоц. проф. Сатмирова Д.А.
к.филол.н., ассоц. проф. Жиренов С.А.
к.филол.н., ассоц. проф. Османова З.Ж.
д.филол.н., проф.
КазНУ им. аль-Фараби Джолдасбекова Б.У.
д.пед.н., проф. КазНУ им. аль-Фараби
Салханова Ж.Х.
д.филол.н., проф. КазНУ им. аль-Фараби
Жынова Ж.К.
PhD, и.о. ассоц. проф. КазНАИ им. Т.Жургенова Жалалова А.М.
д.филол.н., проф., РУДН
Бахтикереева У.М. (Россия)
д.филол.н., доцент, Горно-Алтайский государственный университет
Алексеев П.В. (Россия)
д.филол.н., проф., Варминьско-Мазурский университет Киклевич А.К. (Польша)
PhD, проф., Университет Джорджа Вашингтона Роллберг П. (США)
PhD, проф., Университет Центрального Ланкашира Табачникова О.М. (Великобритания)

Ответственный секретарь:
PhD, и.о. ассоц. проф. Серикова С.К.
Технический секретарь:
PhD, ассоц. проф. Сабирова Д.А.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2025

Зарегистрировано
в Министерстве культуры и информации РК
8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 30.12.2025 г.
Формат 60x84 1/8. Объем 19 уч-изд.л.
Заказ 352.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Улағат» Казахского
национального педагогического
университета им. Абая

Токсанбаева Т.Ж., Тлеулесова А.Ш., Ахметова Б.З.
Қазақ тілінің дамуы контексіндегі үштілділік:
лингвистикалық ерекшеліктері мен трансформациясы..... 47
Токсанбаева Т.Ж., Тлеулесова А.Ш., Ахметова Б.З.
Трехъязычие в контексте развития казахского языка:
лингвистические особенности и трансформация
Тоханбайева Т.Ж., Тлеулесова А.Ш., Ахметова Б.З.
Trilingualism in the context of the development of the Kazakh
language: linguistic features and transformation

ӘДЕБИЕТТАНУ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ LITERARY STUDIES

Алламуратова А.Ж., Алламуратова, Г.Ж. Символика
визуального компонента создания образа в произведениях
«Атака титанов» Хадзимэ Исаемы, «Поднятие уровня в
одинокую» Чу-Гонга, «Основатель темного пути» Мосян
Тунсю..... 62

Алламуратова А.Ж., Алламуратова Г.Ж. Хадзимэ
Исаеманың «Титандар шабуылы», Чу-Гонгтың «Деңгейді
жалғыз көтеру», Мосян Тунсюдың «Қараңғы жол негізін
салуды» шығармаларында бейнені жасаудың көрнекі
компонентінің символикасы

Allamuratova A.J., Allamuratova G.J. The symbolism of
the visual component of image creation in the works "Attack
on Titan" by Hajime Isayama, "Raising the Level Alone" by
Chugong, "The Founder of the Dark Path" by Moxiang
Tongxiu

Аралтай М.А., Жұмақаева Б.Д. Қазақ фэнтезиінің әдеби
процестегі орны мен болашағы..... 76

Аралтай М.А., Жұмақаева Б.Д. Место и будущее
казахского фэнтези в литературном процессе
Araltai M.A., Zhumakayeva B.D. The place and future of
Kazakh fantasy in the literary process

Кудайберген А.Т., Ибраева А.Д. Интермәтін
поэтикасының көркем мәтіндегі қызметі..... 83

Кудайберген А.Т., Ибраева А.Д. Поэтика интертекста в
художественном тексте

Kudaibergen A.T., Ibraeva A.D. The poetics of intertext in a
literary text

Насирдинов Б.П., Өмірзақов С.Д., Бибулова М.А.
М.Мырзахметұлы зерттеулеріндегі Абайдың «Толық
адам» ілімі..... 90

Насирдинов Б.П., Умирзаков С.Д., Бибулова М.А.
Наука Абая «Нравственная личность» в исследованиях М.
Мырзахметұлы
Nasirdinov B.P., Umirzakov S.D., Bibulova M.A. Science
of Abai "Moral personality" in the researches of M.
Myrzakhmetuly

Abai Kazakh National
Pedagogical University

BULLETIN
Series "Philological Sciences"
No. 4 (94), 2025.

Periodicity – 4 issues per year.
Published since 2000.

Editor-in-chief

*PhD, Vice-Rector for Research and
Innovation Sultan E.*

Deputy editor-in-chief

Doctor of Phil. Sciences, Prof. Abisheva S.

Scientific editor

Doctor of Phil. Sciences, Prof. Essenova K.

Editorial board

Candidate of Phil. Sciences, Assoc. Prof.

Satemirova D.

Candidate of Phil. Sciences, Assoc. Prof.

Zhirenov S.

Candidate of Phil. Sciences, Assoc. Prof.

Osmanova Z.

Dr of Phil. Sciences, Prof., Al-Farabi Kazakh

National University Dzholdasbekova B.

Doctor of Ped. Sciences, Prof., Al-Farabi

Kazakh National University Salkhanova Zh.

Doctor of Phil. Sciences, Prof.,

Kazakh National Women's Teacher Training

University Kiyнова Zh.

PhD, Assoc. Prof., T. Zhurgenov Kazakh

National Academy of Arts Zhalalova A.

Dr of Phil. Sciences, Prof., RUDN

Bakhtikireeva U. (Russia)

Doctor of Phil. Sciences, Assoc. Prof., Gorno-

Altaysk State University Alekseyev P.

(Russia)

Dr of Phil. Sciences, Prof., University of

Warmia and Mazury Kikiewicz A. (Poland)

PhD, Prof., George Washington

University Rollberg P. (USA)

PhD, Prof., University of Central Lancashire

Tabachnikova O. (The United Kingdom)

Executive Secretary

PhD, Assoc. prof. Serikova S.

Technical Secretary

PhD, Assoc. prof. Sabirova D.

©Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2025

Registered in the Ministry of Culture and
Information of the Republic of Kazakhstan
8 May 2009 No10109-Zh/Ж

Signed in print 30.12.2025.
Format 60x84 1/8. Volume 19
teaching and publishing lists. Order 352.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13,
Abai KazNPU

Publishing House "Ulagat" of the Abai
Kazakh National Pedagogical University

- Сеитова Л.М.** Мотив ностальгии и образ Казахстана на
материале рассказов Светланы Фельде..... 99
Сеитова Л.М. Светлана Фельде оқиғаларының негізіндегі
сағыныш мотиві мен Қазақстанның бейнесі
Seitova L.M. The motif of nostalgia and the image of
Kazakhstan based on the story of Svetlana Felde

**ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ
PROBLEMS OF PEDAGOGY AND
METHODOLOGY**

- Aben A.** A review of language adaptation issues of kazakh
students from China in Kazakhstan..... 109
Әбен А. Қазақстандағы Қытайдан келген қазақ
студенттерінің тілге бейімделу мәселелеріне шолу
Абен А. Обзор проблем языковой адаптации казахских
студентов из Китая в Казахстане
- Сарымсақ К.Т., Тлеубекова Б.Т.** Комикс арқылы оқыту:
клиптік ойлауға бейімделген ұрпақ..... 121
Сарымсақ К.Т., Тлеубекова Б.Т. Обучение через
комиксы: поколение, адаптированное к критическому
мышлению
Sarymsak K.T., Tleubekova B.T. Teaching through comics:
a generation adapted to critical thinking
- Оспанова А.К., Дуранли М. К.** Тоқаевтың «Арнаулы
тапсырма» повесінің тәрбиелік мәні..... 129
Оспанова А.К., Дуранли М. Воспитательное значение
повести К. Токаева «Особое поручение»
Ospanova A.K., Duranlı M. The educational value of K.
Tokaev's novella "Special assignment"
- Біздің авторлар..... 138**
Наши авторы..... 140
Our authors..... 142

forming students' socio-cultural competence]. *Til zhane adebiet: teoriiasy men tazhiribesi*. DOI: 10.52301/2957-5567-2025-4-2-116-128 [in Kazakh]

12. Mayer R.E. (2009). *Multimedia learning*. New York, NY: Cambridge University Press.

FTAMP 14.35.05

10.51889/2959-5657.2025.94.4.014

*Оспанова А.К.¹ , Дуранли М.²

¹Әл-фараби атындағы ҚазҰУ

Алматы, Қазақстан

²Еге университеті

Измир, Түркия

*e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

e-mail: m_duranli@hotmail.com

К. ТОҚАЕВТЫҢ «АРНАУЛЫ ТАПСЫРМА» ПОВЕСІНІҢ ТӘРБИЕЛІК МӘНІ

Аңдатпа

Мақалада белгілі жазушы және көрнекті қаламгер Кемел Тоқаевтың «Арнаулы тапсырма» әңгімесінің тәрбиелік және адамгершілік мәнін зерттеу ұсынылған. Шығарманың басты кейіпкері – қазақ халқының біртуар азаматы, батыры, халық қаһарманы Қасым Қайсеновтың бейнесі арқылы автор Ұлы Отан соғысы жылдарындағы партизандық жасақ құрамындағы атқарған ерліктерін паш ете отырып, оқырманның бойында ұлттық рух пен патриоттық сананы қалыптастырады. Зерттеу барысында шығармада қолданылған ой иірімдері сараланып, идеялық тұжырымдамалар талданды, оның құрылымы мен мазмұны қарастырылды, олардың семантикасы ашылды. Шығарманың мәтінінен авторлық нақыл сөздері жүйеленіп, олардың сөз астары ашылды. Зерттеудің қайнар көзі жазушының замандастарының естеліктері, сондай-ақ оның шығармашылығына арналған кейінгі ұрпақ өкілдерінің материалдары болды.

Зерттеудің ғылыми маңыздылығы, тұтастай алғанда, ауызша өнердің тәрбиелік әлеуетін және Кемел Тоқаевтың шығармаларын, атап айтқанда, олардың ұлттық сипатын анықтауда және жаңа танымдық көзқарасты қалыптастыруда жатыр. Тәрбие үрдісінде көркем сөздің ерекше орын алатыны белгілі. Зерттеу нәтижелері К.Тоқаевтың мұрасы өмірдің мәнін түсінуге, адамгершілікке, еңбекқорлыққа тәрбиелеуге, сондай-ақ ерік, ар-намыс, парыз сезімі және жауапкершілік сияқты құндылықтарға негізделген ұлттық рухты оятуға бағытталғанын көрсетеді. Бұл тұжырымдар қазақ халқының рухани құндылықтарын тереңірек түсінуге ықпал етеді.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы – алынған нәтижелерді жазушының шығармаларын оқыту және зерттеу процесінде пайдалану мүмкіндігі.

Түйін сөздер: Кемел Тоқаев, тәрбие, патриотизм, адамгершілік, сөз өнері

*Оспанова А.К.¹ , Дуранли М.²

¹КазНУ имени аль-Фараби

Алматы, Казахстан

²Егейский университет

Измир, Турция

*e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

e-mail: m_duranli@hotmail.com

ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПОВЕСТИ К. ТОКАЕВА «ОСОБОЕ ПОРУЧЕНИЕ»

Аннотация

В статье представлено исследование воспитательного и нравственного значения повести известного писателя и выдающегося публициста Кемела Токаева «Особое поручение». Через образ главного героя произведения – выдающегося сына казахского народа, героя, народного героя Касыма Кайсенова – автор раскрывает его подвиги в составе партизанского отряда в годы Великой Отечественной войны, формируя у читателя национальный дух и патриотическое сознание. В ходе исследования были проанализированы идейные концепты, использованные в произведении, рассмотрены его структура и содержательное наполнение, раскрыта их семантика. Из текста произведения были систематизированы авторские афористические высказывания, выявлен их скрытый смысл. Источниковой базой исследования послужили воспоминания современников писателя, а также материалы представителей последующих поколений, посвящённые его творчеству.

Научная значимость исследования заключается в раскрытии воспитательного потенциала словесного искусства в целом и произведений Кемела Токаева в частности, в выявлении их национального характера и формировании нового познавательного взгляда. Известно, что в воспитательном процессе особое место занимает художественное слово. Результаты исследования показывают, что наследие К. Токаева направлено на осмысление смысла жизни, воспитание нравственности, трудолюбия, а также на пробуждение национального духа, основанного на таких ценностях, как воля, честь, чувство долга и ответственность. Эти выводы способствуют более глубокому пониманию духовных ценностей казахского народа.

Практическая значимость работы заключается в возможности использования полученных результатов в процессе преподавания и изучения произведений писателя.

Ключевые слова: Кемел Токаев, воспитание, патриотизм, нравственность, словесное искусство

*Ospanova A.K.¹ , Duranlı M.²

¹Al Farabi Kazakh National University
Almaty, Kazakhstan

²Yege University
Izmir, Turkey

*e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

e-mail: m_duranli@hotmail.com

THE EDUCATIONAL VALUE OF K. TOKAEV'S NOVELLA "SPECIAL ASSIGNMENT"

Abstract

This article presents a study of the educational and moral significance of the novella “*Special Assignment*” by the well-known writer and prominent public intellectual Kemel Tokaev. Through the image of the main character – an outstanding representative of the Kazakh people, a hero and People’s Hero, Kassym Kaysenov – the author depicts his heroic deeds within a partisan unit during the Great Patriotic War, thereby fostering national spirit and patriotic consciousness in the reader. The study analyzes the conceptual ideas employed in the work, examines its structure and semantic content, and elucidates their meanings. The writer’s aphoristic statements found in the text are systematized and their implicit meanings are revealed. Accounts by the writer’s contemporaries as well as materials by representatives of later generations concerning his life and творчество served as the empirical basis of the research.

The scholarly significance of the study lies in revealing the educational potential of the art of the word in general and the works of Kemel Tokaev in particular, highlighting their national character and contributing to the formation of a new cognitive perspective. It is widely acknowledged that literary art occupies a special place in the educational process. The findings of the study demonstrate that K. Tokaev's literary heritage is aimed at helping readers comprehend the meaning of life, cultivating morality and diligence, and awakening the national spirit grounded in such values as willpower, honor, emotional depth, and a sense of duty. These conclusions contribute to a deeper understanding of the spiritual values of the Kazakh people.

The practical significance of the study lies in the possibility of applying its results in the teaching and study of the writer's works.

Keywords: Kemel Tokaev, education, patriotism, morality, art of the word

Кіріспе. «Адамға ең бірінші керегі білім емес, тәрбие. Тәрбиесіз білім- адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне апат әкеледі» – деп Әл-Фараби айтқандай, тәрбие мәселесі қашанда негізгі ұстаным екені мәлім. Кез келген туындының астарында ұрпақ тәрбиесі жататыны сөзсіз. Бүгінде көркем мәтін астарынан ұлттық құндылықтарымызды анықтап, мәдени-тарихи мұраларымыздың құндылығын қарастыру, зерттеу үрдісі толастаған емес. Дәл осы тұста халық жадында өзінің қайталанбас тұлғасы мен патриоттылығы, рухани-адамгершілік болмысымен сақталған майдангер жазушы, қазақ детективті прозасының атасы – Кемел Тоқаев шығармаларының маңызы жоғары. К. Тоқаев шығармалары өскелең ұрпақты тәрбилелеу барысында маңызды рөл атқарады. Майдангер жазушының шығармаларында рухани құндылық, танымдық мазмұн, эстетикалық, адамгершілік-патриоттық тәрбие, тарихи шындық т.б. кеңінен орын алған.

Сұрапыл соғысты басынан кешіп, тарих шындығын көркем сөзге сыйдыра білген жазушы мұрасында мол тағлым мен тәрбие тұнып тұр. Оның шығармаларында тек тарихи дерек қана емес, тарихта өз ерліктерімен, батылдықтарымен үлгі болған Ұлы тұлғалар, олардың бейбітшілік пен тыныштық жолындағы атқарған істері суреттеледі. Осы себептен, К. Тоқаевтың туындылары біз үшін баға жетпес дерек, құнды мұра жиынтығы, өнегелі тәрбие құралы болып саналады. Отаншылдық пен сүйіспеншілік, ерлік пен елдік, адамгершілік пен ізгілік, тектілік, намыс, жақсылық пен жамандық, қасиет пен қасірет, ар мен жан тазалығы, достық пен сыйластық, ізгілік пен құрмет – бәрі де Кемел Тоқаевтың жеке тұлғасы мен шығармаларынан орын алған. Қаламгер шығармаларындағы жоғарыда аталған ұғымдар болашақ ұрпақ бойына кісілік асыл қасиеттерді жинақтап меңгеруге ықпал ететін тәрбие бастауы болмақ. Оның әдеби мұралары – патриоттық-педагогикалық өсиет, құндылығын жоғалтпайтын мол қазына. Өрлігі мен ерлігі, өмірлік ұстанымы мен жоғары азаматтық бейнесі, туған тарихына, жеріне, дәстүріне, ұлтына деген сүйіспеншілігі К. Тоқаевтың қайталанбас феномен екендігін дәлелдейді. Сондықтан, жазушы Кемел Тоқаевтың шығармаларының тәрбиелік мәнін қарастырудың маңызы жоғары.

Әдістер мен материалдар. Кемел Тоқаев мұрасын қарастыру барысында историзм және объективтілік принциптері басшылыққа алынды. Зерттеу жұмысында герменевтика, жүйелі-құрылымдық, тарихи-салыстырмалы әдіс-тәсілдерді қолданылды.

Мақалаға қазақ жазба әдебиетіне жаңа серпін берген, детективті жанрдың негізін қалаушы, майдангер жазушы Кемел Тоқаевтың «Арнаулы тапсырма» [1] повесі зерттеу нысанына алынды. Сондай-ақ, жазушының өмірі мен шығармашылығына қатысты зерттеулер негіз болды. Атап айтсақ, детективті шығармалардың қазақ әдебиетінде пайда болуы, жанрлық ерекшелігі, оның негізін қалаушы К. Тоқаев турасында қазіргі әдебиеттану ғылымында Н. Ақыш, Г. Орда, М. Шакиев, Р. Тұрысбек, Т.С. Ғабдрахман, Қ. Досыбекова, т.б. ғалымдардың зерттеулері мен мақалалары, сондай-ақ, ЖОО детективті оқыту бойынша алғашқы үлкен зерттеу еңбек А. Жүнісованың диссертациясы [2] мақаламызға арқау болды.

А. Жүнісова зерттеу еңбегінде жазушы Кемел Тоқаев және детективті оқытудың жолдарын қарастырады. Ғалым жоғары мектепте детектив жанрын педагогикалық және психологиялық ұстанымдар, шарттар мен қағидалар негізінде оқытудың тиімділігін ұсынды. Детективті әдебиетті оқытудың тиімді әдістемесін әзірлеу педагогикалық-психологиялық негіздерге сүйенуді қажет екенін ата келе, ЖОО-да детективтік әдебиетті талдаудың әдістемелік жүйесін әзірлеуді П.Я. Галпериннің ақыл-ой әрекеттерін кезең-кезеңімен қалыптастыру теориясына, В.В. Сериковтың тұлғаға бағытталған оқыту тұжырымдамасының ережелеріне негіздейді.

Жоғарыда айтқанымыздай жазушының өмірі, шығармашылығы, детективті шығарманы оқыту бойынша біраз зерттеулер бар. Ал Кемел Тоқаевтың шығармашылық мұрасының тәрбиелік мән-мағынасын көрсететін зерттеулер кенже қалып тұр. Бұл зерттеу осы мәселеге бір қадам болса да жақындауға мүмкіндік береді.

Жазушының әр кітабын зерделей оқып, сын тезіне салғанда оның сол кезеңде қалыптасқан таптық таптаурын сюжеттерден бойын аулақ салып, қазақ халқының ар-ұятты мал-жанынан биік қоятын адамгершілік мораліне сүйеніп сипаттайды. Жақсыдан үйрену, жаманнан жирену, әдептен озбау, біреудің ала жібін аттамау, ата салтын бойына сіңіру – Кемел Тоқаев туын дыларындағы жөн-жосық қағидасының қазығы осы [3].

Нәтижелер мен талқылау. Адамның наным - сенімі, дүниетанымы, шынайы азаматтық айқындамасы білім арқылы ғана емес, сонымен бірге оның ішкі сезіміне, эмоциясына, моральмен біте қайнасқан өз ойының күш - қуатына байланысты қалыптасады. Оған өнердің тигізер маңызы зор екенін атап айту қажет.

Өнер адам баласына дүниені жан-жақты танып білуге көмектеседі, ойға азық беріп, кеңінен және әдеттен тыс ойлауға үйретеді, халықтың рухани мәдениетіне жақындастыра отырып, патриотизм сезімін тәрбиелеп, адамгершілік және азаматтық белсенділігін оятады. Сөйтіп, осының нәтижесінде қоғам үшін қажетті жеке адамның үйлесімді дамуына жәрдемдеседі.

Сөз өнерін тәрбиенің құралы ретінде пайдалану туралы идеялар ғалым – педагогтар мен зерттеушілердің (З.Қабдолов, М.Әуезов, Т.Кәкішев, Ғ.Мүсірепов, М. Жолдасбеков, О.Сүлейменов, Р. Бітібаева, С.Серғалиев, Қ.Мырзалиев, М.Қаратаев және т.б.) еңбектерінде орын тапқан.

Жастарды жан-жақты тәрбиелеуде сөз өнерінің маңызы әлі күнге дейін мәнін жоя қойған жоқ. Халықтық тәрбиенің жақсы жақтарын дамыта отырып, бүгінгі дәуірдің талабына сай жаңа мазмұнда пайдалану – тәрбиенің негізгі мақсаты. Қазақ халқының бай қазынасы сөз өнерінде де жастардың ақыл-ойына, дене тәрбиесіне, оларды еңбек пен өнерге баулуға ерекше көңіл бөлген.

Өнердің көп салаларының ішіндегі ең бір қадірлісі әрі қасиеттісі - көркем әдебиет. Оның өнердің өзге түрлерімен әлгідей бірлігі бола тұра өзгешілігі де мол [4, 13].

Жасөспірімдер өнер арқылы дүниені танып біледі, олардың «таза тақталарына» мағлұматтар беріп, өзіндік ойлау мүмкіндіктерін тудырады. Біртін – біртін олардың мәдениет, қоғам, әлеумет, патриотизм сезімдері оянып, күшейеді. Ол сезімдердің оянғандығының өзі ойдың дамығандығы, адамгершілік және азаматтық белсенділіктің туғандығы. Сөйтіп, олардың жеке адам болып қалыптасулары басталады.

Аристотель «Өнер біткеннің барлығы сияқты, тәрбие өнері де табиғаттың кемістігін толтыруды мақсат етеді» десе, орыстың ұлы жазушысы Л.Толстой ғылым ақиқатты дәлелдейді, ал өнер онымен «әсерленеді» деген. О. Сүлейменов «Адам тағдырын тәрбие шешеді, тәрбие құралы – сөз» деп айтқандай, өнердің соның ішінде, атап айтқанда сөз өнерінің орны ерекше. Мысалы, М. Әуезов «Көркем өнер адамдық қалпымызды тәрбиелейді» десе, З.Қабдолов «Сөз өнері - көркем шығарма. Көркем шығарма адамға өмірді танытады; таныта тұра тәрбиелейді» деген болатын. Олай болса орыстың ұлы жазушысы Л. Толстой айтқандай: «Тәрбие беру мен білім беру – ажырағысыз ұғым. Білім бермей тұрып

тәрбиелеуге болмайды, ал берген білім әр білімнің тәрбиелік ықпалын жасайды» [5, 160-162]. Ендеше бұдан шығатын қорытынды: оқушыны білім арқылы, оның ішінде жазушының өмірінен мәлімет бере отырып көркем шығарманы оқыту арқылы тәрбиелеу өте нәтежиелі. Нақ осы жағдайлар сөз бен жазушының әдеби мұрасын меңгерту туралы мәселені қоюдың және сол арқылы адамгершілік тәрбиеге нәтижелі ықпал етудің мүмкіндігін тудырады.

К. Тоқаевтың тілінің айшықтылығы, сезімді өзіне баурап, тартып әкететін шыншылдығы, нақты эмоциялық күш-қуаты оларды жеке тұлғаны қалыптастыруда қажетті тәрбие құрал ретінде пайдалануға итермелейді.

Жазушы қаламынан шыққан туындыларды мазмұндық, тақырыптық, авторлық ой тұрғысынан талдай келе, тәрбие мен ұлағатты көтерген шығармалардың берері мол. Атап айтсақ, жазушының «Арнаулы тапсырма», «Сарғабанда болған оқиға», «Қастандық», «Тасқын» т.б. шығармалары өскелең ұрпақтың тәрбиесі мен демуына өз үлесін тигізеді. Бұл шығармалар жанрлықерекшеліктерімен әдебиетіміздің детектив саласының дамуының көрсеткіші іспетті, сонымен бірге ұлттық прозалық жанрдың, жалпы сөз өнерінің ұлттық қорын молайтып, адам баласын ізгі істерге жетелеп, ұрпақ тәрбиесіне қосар үлесі зор.

Зерттеуші Қ. Жаңабаев «Неповторимый почерк» деген мақаласында К. Тоқаев шығармаларына «жақсылық, батылдық, ар-намыс, өз Отанына деген жанқиярлық сүйіспеншіліктің таза үлгісі болды» деген баға береді [6, 351].

Патриоттық, интернационалдық туды жоғары ұстай білген партизан Қасым Қайсеновті қиыстыра да, келістіре де суреттегенде қазақ елінің мәртебесі көтеріліп, ұлттық мақтанш сезімі оянады. Қазақ деген қаһарман халықтың батыр ұлының бейнесін нақты мысалдармен суреттеп, айқын көрсете білді.

Надежда, Лена, Ирина сияқты т.б. қыздар ер-азаматтармен бірдей көрген қиындықтар, ерлікке толы күндері арқылы асқақ рухының биіктігін көрсете білген. Бір мақсат, бір тілектегі әр ұлт өкілдері ауыр соғыс, қиыншылықта ауыз бірлік, достықтың тамаша үлгісін паш етті. Д. Яковец, Қ. Қайсенов, И. Примак, Н. Попов, А. Крячек, т.б арқылы партизан майдангерлер дәстүрін берік ұстап дамыта білді. Әр ұлт өкілдерінің отаншылдық сезімдері жоғары, рухани өмірі бай, моральдық сапасы жақсы, ер жүрек адамдардың жауды жеңетініне сенесің. Азаматтық парыз бен қарызды биік тұтып, адамгершілікті мақсат еткен адамдарды көріп риза боласың [7, 3].

«Арнаулы тапсырма» повесі Ұлы Отан соғысы жылдарында жау тылындағы ауыр жағдайлар, қатерлі де қиын-қыстау уақыт, партизандардың батыл қадамдары, қазақ, украин, орыс т.б. ұлттардың жауға қарсы жұмыла атқарған ерліктері мен достығы, сұмпайы мінез сатқындардың аяр істері суреттеледі. Шығармадағы қазақ халқының біртуар азаматы, батыры, халық қаһарманы Қасым Қайсеновтың ерлік істері көркем жеткізіліп, оның қан майданда басынан өткергені ұрпаққа әлі де азық болатыны сөзсіз. Соғыс жылдардағы халықтың әлеуметтік жағдайы, ел ішіндегі аласапыран, бір күні үшін елін сатқан опасыздарды көрсетеді. Солай дей келе бұл шығарма халықтың азаттық жолындағы күресін, ардақты азаматтардың ерліктерін насихаттайды. Насихаттай келе оқырманды елін, жерін, Отанын, өмірді, халықты сүюге шақырады.

Романдарын оқу барысында соғыстың қатыгез кескінін көрсететін батылдық көріністер сол бір қанды жылдарға қарай жетелеп әкетеді. Қарапайым әскерилер мен командирлердің ерлік қимылдарын шиыршық атқан оқиғалар арқылы суреттер соғыс шындығынан алшақ кетпеген. Шығармаларында адам сенгісіз ерлік жасап жатқан кеңестік идеялогия емес, кейіпкердің бойында табиғилық басым болып келеді. Майдан рухын аңғартатын ситуациялар мен оқиғалардың дамуы да логикалық тұрғыдан да психологиялық тұрғыдан да сендіре алады [8].

Жазушы шығармасының халықтығы, патриотизм, гуманизм идеялары нақты фактілермен (деректермен) толысады. Оның туындысынан жауапкершілік, адалдық, достық, төзімділік, ерлік т.б. өнегелі қасиеттерді аңғарамыз. Шығарма кейіпкерлерінің еліне, жеріне деген

сүйіспеншіліктері мен анаға деген риясыз махабаттары адам бойына патриоттық рух пен құрметті оятады: «Адам қашса да, пана іздесе де туған жерге ұмтылады. Оны медеу тұтып, әр бұтасын қалқан көреді. Өлсе өз жерінен топырақ бұйыруын тілейді. Осы қара жерде қандай қасиет бар?» [1, 31].

Батыр, жазушының «Арнаулы тапсырма» шығармасының бүгінде тәрбиелік мәні зор. «Кісінің сеніміне ие болып, ол қалтқысыз сені сүйіп, сыйласа, сірә бұдан артық бақыт жоқ-ау» [1, 122] деген үзінді адамды ізгілікке, адамгершілікке шақырады. Оның адами қасиеттер қатарына жатқызатын – ақыл, ар, ерік-жігер, намыс, сезім, парыз, ұлттық рух, ұлттық мінез-құлық, ұлттық патриотизм, ұлттық мақтаныш, т.б. туралы ойлары арқылы еліміздің болашағы жастарға патриоттық тәрбие беруде маңызы ерекше деп айта аламыз.

Жазушының шығармада ұлт руханиятының болмысы мен болашағына қатысты жазылған өзекті ой-толғаныстары бүгінде жастарға оң бағыт – бағдар беретіні сөзсіз. Мәселен, Кемел Тоқаевтың «Арнаулы тапсырма» повесіндегі мына сөздердің философиялық астары өте кең: «Жат бауырдан оңай опасыз шығады» [1, 31] немесе «Бәрінен де араңда жүрген жау жаман, абайлатпай соғады» [1, 41]. Мұнда алдымен ел арасында жүрген «өзім» деген азаматтардың сатқындық істерін айтса, екіншіден ол адамдардың жалпы сенім атаулыдан арда екенін түсінуге болады. Енді бірде «Дұшпанды алыстан емес, өз ішімізден іздеу керек» [1, 131] деп тура айтып, арамза адамдардың жанында жүретінін, олардың адамдық қасиетінің жоқтығын ашық айта келе «Әркім өз өресіне қарай қаракет жасайды» [1, 41] деп түйіндейді. Отанын сатқан опасыздардың іс-әрекеттері бәрібір де әшкереленіп, соңында опық жейді. Бұл сияқты тұстарда бірнеше ой бар. Біріншіден, адам қанша жағынса да дұшпанынан пана таппайтыны, яғни «ит иттігін жасамай қоймайды» деген ой болса, екіншіден, оқырманды сондай іс-әрекеттен жирендіріп, адалдыққа шақырады. Бұлар жазушының өмір белестерінен түйген ой түкпіріндегі сөздері.

Жазушы К.Тоқаев соғыстың осы бір шындығын шырқын бұзбай астарлап шебер суреттей білуімен ерекше көрінді [9].

Шығармадағы әр жолдың айтар ойы айқын: адалдық, мейірімділік, жомарттық, ұстамдылық, ар-ождан, ұят-намыс, ел қамын ойлау. К. Тоқаев шығарма кейіпкерлері арқылы парыз ұғымын жоғары қоятынын байқаймыз. Яғни кез келген адамның атқарар парызы бар. Жазушының пайымынша, парыз өзінің мағыналық аясына ақыл, сезім, ерік, ұят, ар-ождан, әділеттілік, шындық, махаббат сияқты асыл қасиеттерді жинақтаған, жаман әрекеттерге қарсы қойылатын ұғым.

Кемел Тоқаевтың «Арнаулы тапсырма» шығармасында өмірлік ұстаным болар парасатты сөздері көп кездеседі. Оның шығармасында адалдық, достық, елдік пен ерлік, ұлттық сезім туралы ойлар кеңінен орын алады. Мәселен, «Ұрлап алынған зат кәдеге жармайды» [1, 177], «Жолдастың сөзі үлкен медеу, қуат» [1, 115], «Кісінің сеніміне ие болып, ол қалтқысыз сені сүйіп, сыйласа, сірә бұдан артық бақыт жоқ» [1, 122], «Тірі адам тез жетіледі» [1, 105], «Кісіге жарық дүниеден тәтті дәннең жоқ» [1, 106], «Жау шапқан жерден жаялық та табылмайды» [1, 87], «Андықандар ауыздағысынан айрылмай ма?» [1, 77], «Шолақ тоғай пана болуға жармайды» [1, 56], «Көшті бастағаннан гөрі көшке ілескен оңай» [1, 45], «Құр қайғының құлдыратқаннан басқа болысары жоқ», «Үрейі ұшқан жанда ақыл да қалмайды екен» [1, 10] деген үзінділердің философиялық астары кең қанатты сөздер деп танимыз.

Қаламгер өзінің еңбегінде еліне, жеріне деген сүйіспеншілікті, бостандық пен тәуелсіздікті жоғары қоятындығы аңғарылады: «Алексей Васильевич, – деді мені сөзге тартып, - туған жердің кісіні өзіне тартатын асыл қасиеті бар ма деймін. Мәселен ғой, сіз қоршауда қалдыңыз. Жан-жағыңыз анталаған жау, шарпыған өрт, самсап жатқан өлік... Осындай қысыл-таянда баспана іздегенде бірге жұмыс істеген сырлас жолдастарыңыз, дәмдес таныстарыңыз бар Киевте қалмай, осылай қарай, өзіңіздің туған жеріңізге қарай тарттыңыз. Неге олай еттіңіз? Әрине, сіз бұған жауап бере алмайсыз. Мысалға өзімді алайын.

Жау өкшелеп қуғанда беталды айдалаға қашпай, өзіме таныс жерден пана іздеуге тырыстым, әрі қателескенім жоқ. Әлде біреу «Неге бұлай жасадың» деп сұраса, мен де айта алмаған болар едім» [1, 37] немесе «Бұл кезде Проценко 2-отрядтың командирі болатын. Оның отряды сол ұрыста 70-тен астам фашист солдаттары мен офицерлерін жойды. Соңғы минутта өзі оққа ұшып, ауыр жараланды. Оқ өкпесін жұлып, қабырғасын зақымдап кеткен екен. Ол басын кеудеме қойып:

- Алеша, мына күннің тамашасын қарашы... Өзінің сәулесі қалай мол. Орман іші де бір түрлі әдемі... Жапырақтың, шөптің исі шығады. Егін бастыратын да мезгіл боп қапты. Қызыл Армия келгенше біз егінді жинап та үлгіреміз, солай емес пе? Неге бұлай жаман көзбен қарайсың? Өзің қалың жаудың ортасынан алып шығып, бір өлімнен құтқарып едің ғой. Ажал қыр соңымнан қалмай, міне, тағы алдыға айдап әкелді... Құтқар, Алеша, ең болмаса жеңіс күнін, салют берілген күнді көрейін, жүрегім соған дейін соқсыншы... Артық ғұмыр тілемеймін... Түу, ауа шіркін қандай ауыр еді, кеудемді жаншып барады, - деді де сылқ ете түсті» [1, 136]. Ол өзінің қаламынан шыққан туындысында адамның асқақ рухы мен оның Отанын сүйген ұлтжандылығын көрсете білді. Сонымен қатар, қаламгер шығармалары жастарға аға буынның ерліктерін баяндаумен қатар, ұлттық рухты биік ұстаудың көрініс алуымен дараланады.

Жазушының әдеби мұрасы тек сөз өнерінде ғана емес, әскери өнерде де рухани мұра болмақ. Жазушының шығармасы әскери білімгерлер мен мамандарға, заң саласындағы қызметкерлерге бағалы мұра, таптырмас тәрбие негізі. Бәсекеге қабілетті болашақ ұрпақ тәрбиелеуде, К. Тоқаев шығармалары ұлттық рух пен алып күш беретін құрал. Сондықтан жазушының өмір шындығынан көркемдік шешімге айналған мұрасы жастарға үлкен үлгі өнеге. Оның шығармасының жастардың адамгершілік тұрғыда дамуына игі әсерін тигізіп, ұлтжанды болып қалыптасуына септігі мол. Жазушы туған жердің қымбаттылығын, күдіреттілігін, қасиетін бүкіл шығарма барысында бетке ұстап отырады. «Арнаулы тапсырма» жастарды өз Отанының мүддесі үшін қызмет етуге баулып, мәдениетін, салт-дәстүрін, туған жерін, елін сүйуге және оны болашақ ұрпаққа жеткізуге үйретеді. «Осы күнгі жастар бақытты ғой, - деді Крячек шағын қалаға бет алған түп-түзу жолдан көз алмай. - Осы бақытқа көп қан төгіспен, құрбандықпен жеткенімізді білсе екен деймін, өз дәуренін қастерлесе екен деймін... Кейде біздің арамызда қызық адамдар бар, соларға таң қаласың. «Баяғы өткен соғысты айтасың ба, соны қозғап қайтесіңдер, ол ескі тақырып, бүгінгі күнді сөз етіндер!» - деп байбалам салады...» [1, 137] - деп, ащы шындықты сөз етіп, жеңіс туының, бейбіт өмір мен тәуелсіздіктің оңай келмегенін, осы күнгі дәуренге дейін қасіретті соғыс, тарихи сұрапыл оқиғаның болғанын айтады.

«Өлім қашпайды. Оған асықпаған жөн, біз қашқанмен оның қуып жететін кезі болады...» [1, 32] - деп, ненің болса да мақсаты болатыны, мақсатсыз іс-әрекет болмайтындығын, ендеше барлық іс-әрекеттің жиынтығы, адам өмірінің де мақсаты болуы тиістігін меңзейді. Адам болып өмірге келген соң қоршаған ортаға пайданды тигізу керек деген ой жатыр. «Адам періште емес қой, оның өзінен басқа жан біле қоймайтын кінәлі қылығы, құбылмалы мінезі болады, осы ала-құла мінездерімен адам маған әдемі болып көрінеді. Өмірде жалтақ боп, бір сарынды тіршілік кешкен кісінің өмірі қызықсыз ба деп ойлаймын. Біздің партизан отрядындағылардың көбі жаудың қоршауында қалған, тұтқын лагерінде отырған адамдар ғой. Олардың бәрі бірдей «жаралы болып» қолға түскен адамдар емес, кейбірі өзінің Отан алдындағы күнәсін, мүлт кеткен жерін біледі. Кісіге жарық дүниеден тәтті дәнеңе жоқ. Аз күнгі тіршілік адамға не жасатпайды дейсің, оның бәрін термелеп жинап, кісінің бетіне салық салуға болмайды» [1, 106] – деген үзіндіден жазушының гуманистік көзқарасын көреміз. К. Тоқаевтың осы бір үзіндісінен адамзаттың ұстамдылық пен көркем мінез танытуы керектігін ұғындырады. «Жаңылмайтын жақ, сүрінбейтін тұяқ жоқ» екенін, сол сияқты адам баласына шалыс басу, қателесу тән құбылыс екенін меізепп, қателіктен сабақ болатынын кесіп айтады. Осы орайда Шәкәрім Құдайбердіұлының мына шумақтары ойға

оралады: Біреудің мінін көргенше, Жамандығын тергенше. Өз бойыңды мазалап, Өз бойыңды тазалап, Өзіңмен алыс өлгенше».

Шығармада қоғамдық-әлеуметтікөмір, ондағы адамдар арасындағы қарапайым қарым-қатынастар, жақсылық пен жамандық жайы кең, ауқымды қамтылады. Жазушы К. Тоқаевтың шытырманға толы бұл шығармасы өмірдің өзінен алынып, көтерер мәселесі, атқарар жүгі қомақты екенін ондағы деректерден-ақ көрінеді. Туындыда өмірдің мәні, ондағы адамның орны, өмірдегі құндылықтар түрліше авторлық позицияда, шұрайлы тіл байлығы мен ой шеберлігі арқылы суреттеледі. Туындының сюжеті майдан өміріндегі шиеленісті оқиғалардан алынып, көркем әлемге жол тартқан. «Арнаулы тапсырма» повесінің деректік негізін Қасым Қайсеновтың «Жау тылында» туындысымен салыстырмалы қарасақ, әрбір оқиға нақты дерек пен фактіге сай келетінін анықтауға болады. Осы шығарманы жазу барысында жазушы Кемел Тоқаев Қасым Қайсеновпен бірге Украина еліне арнайы іссапармен барғаны, онда шығармада көрініс тапқан майдангерлермен бетпе бет жүздесіп, таныс болғаны белгілі. «Бір күні Кемелге кездескенде, Украинаға барып қайтқалы жүргенімді айттым. Ол аз ойланып тұрды да:

- Менің Сізбен бірге барғаным жақсы болар еді, - деген тілек білдірді.

- Еш қарсылығым жоқ. Өзіңдей талантты қаламгерге ондағы қандыкөйлек партизан достарымды таныстырар едім, - деп есе жөнелдім. Үш-төрт күннен кейін ол қызмет орнынан демалыс алып, екеуміз жолға шықтық.

Киев қаласына барып түсісімен бірден Украина Жоғарғы Кеңесінің ғимаратына келдік. Ол кезде Жоғарғы Кеңес төрағасының орынбасары Кеңестер Одағының Батыры атағын екі рет алған атақты генерал-майор Сидор Артемьевич Ковпак болатын.

Сол сапарда біз соғысқан жерлерді, сондай-ақ, фашистер басып алған елді мекендердегі жергілікті халықтарды зорлық-зомбылықпен қамаған, кейіннен біз келіп, тас-талқанын шығарған абақтыларды, соғыс тұтқындары азап шеккен лагерлерорындарын Кемел көрді» [10, 118].

Кемел Тоқаевтың шығармаларын араға біраз уақыт салып, қайта парақтар болсақ, оның көпшілік байқай қоймайтын, өз заманында мән бермеген қырлары ашылып, бейне бір жаңа, тың туындылармен сырласып отырғандай күй кешетініңіз жасырын емес. Кемел Тоқаев – даңққа бөленген солдат, қаламы жүйрік жазушы. Рухани асыл қазынамызға қосқан оның да мол үлесі бар. Өнегелі өмір жолы, еңбекқорлығы мен адами қасиеттері жас ұрпаққа үлгі болуға лайық [11].

Қорытынды. К. Тоқаевтың «Арнаулы тапсырма» шығармасын мазмұндық, тақырыптық, авторлық ой тұрғысынан талдай келе, тәрбие мен ұлағатты көтерген туынды екеніне көз жеткіздік.

Кемел шығармаларының тақырып астары сан салалы: қазақ халқының ұлттық қалпы, оның тыныштығы, сол жолдағы ата-бабамыздың тартқан тауқыметі, жақсылық пен жамандық арасындағы арпалыс, заң мен қылмыс, ұлттық құндылықтарды құрметтеу, туған тарихымызды бұрмалауға жол бермеу және жауынгерлік қасиеттерді арттыру секілді ұлттық қоғамдық сипаттағы өзекті мәселелер көтеріледі.

Мақалада қғамдағы өзекті мәселені қозғаған, тың тақырыпты ашқан К. Тоқаев повесінің танымдық-тәрбиелік мәні ашылды және бұл зерттеуіміз оқыту процесінде ұстаздар мен оқытушыларға, магистранттар мен докторанттарға жетекші құрал болатыны анық. Қаламгер Кемел Тоқаев шығармасының ұрпақ тәрбиесінде атқаратын өзіндік миссиясы бар. Жазушының азаматтық-патриоттық шығармалары қазіргі оқу-тәрбие процесінде болашақ қоғамға керек тәрбиелеу құралы ретінде пайдаланылса, оқу үрдісіне қосар үлесі көп болары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Тоқаев К. Көмескі із. – Алматы: Қазақстан, 1972. – 207 б.
2. Жунусова А. К. Жазушы Кемел Тоқаев және қазақ әдебиетінің детектив жанрын ЖОО-да оқыту: дис. ... д-ра философии (PhD). – Астана, 2023. – 135 б.
3. Садық М. Әке аманаттаған әділдік // *Egemen Qazaqstan*. – 2021. – 26 қазан (№ 203). [Электрондық ресурс]. – URL: <https://egemen.kz/article/294141-ake-amanattaghan-adildik> (қаралған күні: 05.12.2025).
4. Қабдолов З. Сөз өнері. – Алматы: Қазақ университеті, 1992. – 352 б.
5. Асыллов Ұ. (жинап, құраст., ауд.). Даналардан шыққан сөз: нақылдар жинағы. – Алматы: Мектеп, 1987. – 383 б.
6. Мұтанов Ғ.М., Смайыл Д. Өнегелі өмір. – Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 401 б.
7. Қантай С. Детектив шыңына шыққан // *Жетісу*. – 2018. – № 32. – 20 наурыз. – 3 б.
8. Шакиев М. Кемел Тоқаев: қаламгерлік-тұлғалық жолының тарихы // *Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы. Тарих және саяси-әлеуметтік ғылымдар сериясы*. – 2023. – № 3 (75). <https://doi.org/10.51889/1728-5461.2023.1.76.025>
9. Ескендір Қ. Қазақ детективінің ізашары // *Egemen Qazaqstan*. – 2014. – 26 сәуір. [Электрондық ресурс]. – URL: <https://egemen.kz/article/31671-qazaq-detektivinin-izashary> (қаралған күні: 05.12.2025).
10. Кемел Тоқаев. Детектив дарабозы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 478 б.
11. Ибрайымов А. Кемел Тоқаев туралы бірер ой // *Абай ақпараттық порталы*. – 2018. – 14 қыркүйек. [Электрондық ресурс]. – URL: <https://abai.kz/post>

References:

1. Tokaev K. (1972). *Komeski iz [The obscure trace]*. Almaty: Kazakhstan. [in Kazakh]
2. Zhunusova A.K. (2023). *Zhazushy Kemel Tokaev zhane kazak adebietinin detektiv zhanryn ZHOO-da okytu [Writer Kemel Tokaev and teaching the detective genre of Kazakh literature in higher education] (Doctoral dissertation, PhD)*. Astana. [in Kazakh]
3. Sadyk M. (2021, October 26). *Ake amanattaghan adildik [Justice entrusted by the father]*. *Egemen Qazaqstan*. Retrieved December 5, 2025, from <https://egemen.kz/article/294141-ake-amanattaghan-adildik> [in Kazakh]
4. Kabdolov Z. (1992). *Soz oneri [The art of the word]*. Almaty: Kazak universiteti. [in Kazakh]
5. Asylov U. (Ed., Comp., Trans.). (1987). *Danalardan shykkan soz: nakildar zhinagy [Words spoken by sages: A collection of aphorisms]*. Almaty: Mektep. [in Kazakh]
6. Mutanov G.M. (Ed.), Smail D. (Comp.). (2018). *Onegeli omir [A life of virtue]*. Almaty: Kazaq universiteti. [in Kazakh]
7. Kantai S. (2018). *Detektiv shynyna shykkan [Reaching the peak of detective fiction]*. *Zhetisu*, No. 32, 3. [in Kazakh]
8. Shakiev M. (2023). *Kemel Tokaev: kalamgerlik-tulgalyk zholynyn tarihy [Kemel Tokaev: The history of his creative and personal path]*. *Vestnik KazNPU imeni Abaya. Seriya: Istoriya i politiko-sotsial'nye nauki*, 75(3). <https://doi.org/10.51889/1728-5461.2023.1.76.025> [in Kazakh]
9. Eskendir K. (2014, April 26). *Kazak detektivinin izashary [The pioneer of Kazakh detective fiction]*. *Egemen Qazaqstan*. Retrieved December 5, 2025, from <https://egemen.kz/article/31671-qazaq-detektivinin-izashary> [in Kazakh]
10. Tokaev K. (2023). *Detektiv darabozy [A master of detective fiction]*. Almaty: Kazak universiteti. [in Kazakh]
11. Ibraiyimov A. (2018). *Kemel Tokaev turaly birer oi [A few thoughts on Kemel Tokaev]*. *Abai akparattyk portaly*. Retrieved December 5, 2025, from <https://abai.kz/post/76848> [in Kazakh]

БІЗДІҢ АВТОРЛАР

Абдиева Гульнара Муратбаевна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6929-0980>, e-mail: abdiyeva_gulnara@mail.ru

Серкебаева Гаухар Искакбековна – М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан Университеті, «Абайтану» ғылыми орталығының аға ғылыми қызметкері, PhD, Шымкент, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8423-1129>, e-mail: gauhar.110178@mail.ru

Зарипова Матлуба Кулфидинова – PhD, доцент, Термез мемлекеттік университеті, Термез, Өзбекстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-3412>, e-mail: zaripovam@tersu.uz

Смагулова Бахыт Абаевна – филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6967-0190>, e-mail: bakyt28@mail.ru

Өнерхан Нурболат – Моңғолияның Гуманитарлық университеті тіл және мәдениет факультетінің докторанты, Ұланбатыр қаласы, Моңғолия, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2068-5496>, e-mail: nurbolat.bu@gmail.com

Раджапова Наталья Базаровна – PhD, Термез мемлекеттік университетінің орыс тіл білімі кафедрасы, Термез, Өзбекстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1336-8616>, e-mail: radjarova2022@mail.ru

Онгарбаева Алия Тынысовна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы, PhD, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3031-752X>, e-mail: aliaongarbaeva5@gmail.com

Саурбаев Ришат Жүркенұлы – филология ғылымдарының кандидаты, шетел филологиясы кафедрасының профессоры Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1419-7361>, e-mail: rishat_1062@mail.ru

Ереханова Фатима Турехановна – филология ғылымдарының кандидаты, тілдер және әдебиет кафедрасының қауымдастырылған профессорының м.а., Орталық Азия Инновациялық университеті, Шымкент, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3344-3839>, e-mail: siliconoasis702@gmail.com

Токсанбаева Тілектес Жаңабергенқызы – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3605-8699>, e-mail: tlesha66@mail.ru

Тлеулесова Ардақ Шайкенқызы – педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3471-6109>, e-mail: tleulesova.ardak@mail.ru

Ахметова Бигайша – филология ғылымдарының кандидаты, профессор, С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8018-6532>, e-mail: bigaisha@mail.ru

Алламуратова Айсанем Жалгасбаевна – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, «Профи» университеті, Ташкент, Өзбекстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2326-4124>, e-mail: ausanem69@mail.ru

Алламуратова Гульсанем Жалгасбаевна – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Мамуна академиясы, Хорезм, Өзбекстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0001-7094>, e-mail: gulsanem69@mail.ru

Аралтай Мейірім Азаматқызы – Сүлейман Демирель Университеті, магистрант, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0738-0876>, e-mail: araltay01@mail.ru

Жұмақаева Береке Дәулетханқызы – Сүлейман Демирель Университеті, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2160-8117>, e-mail: d.bereke2009@mail.ru

Кудайберген Аяулым – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2 курс магистранты, Қазақстан, Алматы, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6456-4159>, e-mail: aiaulym12.com@mail.ru

Ибраева Айзат Дюсеновна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, ф.ғ.к., қауымдаст.проф.м.а., Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8015-8593>, e-mail: Ibraevaaizat@mail.ru

Насирдинов Бауыржан Патшаханович – «М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті» КЕАҚ, 3 курс докторанты, «Абайтану» ғылыми орталығының аға оқытушысы, Шымкент, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3248-422X>, e-mail: NBP_D@mail.ru

Өмірзақов Саттар Досалиевич – «М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті» КЕАҚ, Гуманитарлық ғылымдар ғылыми зерттеу институты «Абайтану» ғылыми орталығының басшысы, ф.ғ.к., доцент, Шымкент, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1627-7779>, e-mail: sattar.kazgurt@mail.ru

Бибулова Меруерт Абдусаттарқызы – «М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті» КЕАҚ, «Абайтану» ғылыми орталығының аға оқытушысы, магистр, Шымкент, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5405-116X>, e-mail: bibulova79@bk.ru

Сейтова Ляззат Муратхановна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының 2 курс магистранты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2114-8696>, e-mail: seitovalyazzat2@gmail.com

Әбен Арман – «КИМЭП» университетінің магистранты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1300-733X>, e-mail: Aerman.Abieni@kimer.kz

Сарымсақ Камила Тасбулатқызы – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің 2-курс магистранты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5195-1545>, e-mail: kamilasarymsak@mail.ru

Тлеубекова Ботакоз Тургамбаевна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, филология ғылымдарының кандидаты, академик С. Қирабаев атындағы қазақ әдебиеті және оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Оспанова Асель Кожамуратовна – Өл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 3 курс докторанты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7323-2124>, e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

Дуранли Муваффақ – Еге университеті, 3 курс докторанты, Измир, Түркия, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4529-2700>, e-mail: m_duranli@hotmail.com

НАШИ АВТОРЫ

Абдиева Гульнара Муратбаевна – докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6929-0980>, e-mail: abdiyeva_gulnara@mail.ru

Серкебаева Гаухар Искакбековна – доктор PhD, старший научный сотрудник научного центра «Абаеведение» Южно-Казахстанского университета имени М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8423-1129>, e-mail: gauhar.110178@mail.ru

Зарипова Матлуба Кулфидиновна – доктор PhD, доцент кафедры русского языкознания, Термезский государственный университет, Термез, Узбекистан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-3412>, e-mail: zaripovam@tersu.uz

Смагулова Бахыт Абаевна – кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры русского языка и литературы Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6967-0190>, e-mail: bakyt28@mail.ru

Унерхан Нурболат – докторант Факультета языка и культуры Гуманитарного университета Монголии, Улан-Батор, Монголия, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2068-5496>, e-mail: nurbolat.bu@gmail.com

Раджапова Наталья Базаровна – доктор PhD кафедры русского языкознания Термезского государственного университета, Термез, Узбекистан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1336-8616>, e-mail: radjapova2022@mail.ru

Онгарбаева Алия Тынысовна – доктор PhD, старший преподаватель кафедры русского языка и литературы Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3031-752X>, e-mail: aliaongarbaeva5@gmail.com

Саурбаев Ришат Журкенович – кандидат филологических наук, профессор кафедры Иностранная филология Торайгыров университета, Павлодар, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1419-7361>, e-mail: rishat_1062@mail.ru

Ереханова Фатима Турехановна – кандидат филологических наук, и.о. ассоциированного профессора кафедры «Языки и литература», Центрально-Азиатский Инновационный университет, Шымкент, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3344-3839>, e-mail: siliconoasis702@gmail.com

Токсанбаева Тлектеш Жанабегеновна – кандидат филологических наук, доцент Казахского агротехнического университета им. Сейфуллина, Астана, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3605-8699>, e-mail: tlesha66@mail.ru

Тлеулесова Ардак Шайкеновна – кандидат педагогических наук, доцент Казахского научно-исследовательского агротехнического университета имени С. Сейфуллина, Астана, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3471-6109>, e-mail: tleulesova.ardak@mail.ru

Ахметова Бигайша – кандидат филологических наук, доцент Казахского научно-исследовательского агротехнического университета им. С. Сейфуллина, Астана, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8018-6532>, e-mail: bigaisha@mail.ru

Алламуратова Айсанем Жалгасбаевна – кандидат филологических наук, доцент, Университет «Профи», Ташкент, Узбекистан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2326-4124>, e-mail: ausanem69@mail.ru

Алламуратова Гульсанем Жалгасбаевна – кандидат филологических наук, доцент, Университет Маъмуна, Хорезм, Узбекистан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0001-7094>, e-mail: gulsanem69@mail.ru

Аралтай Мейірім Азаматовна – магистрант Университета имени Сулеймана Демиреля Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0738-0876>, e-mail: araltay01@mail.ru

Жумакаева Береке Даулетхановна – кандидат педагогических наук, профессор, Университет имени Сулеймана Демиреля, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/10000-0002-2160-8117>, e-mail: d.bereke2009@mail.ru

Кудайберген Аяулым – магистрант 2 курса Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6456-4159>, e-mail: aiaulym12.com@mail.ru

Ибраева Айзат Дюсеновна – кандидат филологических наук., и.о. ассоц. профессора, Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8015-8593>, e-mail: Ibraevaaizat@mail.ru

Насирдинов Бауыржан Патшаханович – докторант 3 курса НАО «Южно-Казахстанский университет имени М. Ауэзова», магистр, старший преподаватель НЦ «Абайтану», Шымкент, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3248-422X>, e-mail: NBP_D@mail.ru.

Умирзаков Саттар Досалиевич – кандидат наук, доцент, старший научный сотрудник НЦ «Абаеведение» научно-исследовательский институт «Социальных и гуманитарных наук» НАО «Южно-Казахстанский университет имени М. Ауэзова», Шымкент, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1627-7779>, e-mail: sattar.kazgurt@mail.ru

Бибулова Меруерт Абдусаттаровна – НАО «Южно-Казахстанский университет имени М. Ауэзова», магистр, старший преподаватель НЦ «Абайтану», Шымкент, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5405-116X>, e-mail: bibulova79@bk.ru

Сейтова Ляззат Муратхановна – Казахский национальный педагогический университет имени Абая, кафедра русского языка и литературы, магистрант 2 курса, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2114-8696>, e-mail: seitovalyazzat2@gmail.com

Абен Арман – магистрант университета «КИМЭП», г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1300-73>, e-mail: Aerman.Abieni@kimep.kz,

Сарымсак Камила Тасбулатовна – студентка 2 курса магистратуры Казахского национального педагогического университета имени Абая Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5195-1545>, e-mail: kamilasarymsak@mail.ru

Тлеубекова Ботакоз Тургамбаевна – кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры казахской литературы и методики преподавания имени академика С. Кирабаева, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Оспанова Асель Кожамуратовна – Казахский национальный университет имени аль-Фараби, докторант 3 курса, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7323-2124>, e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

Дуранли Муваффах – Университет Эге, докторант 3 курса, Измир, Турция, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4529-2700>, e-mail: m_duranli@hotmail.com

OUR AUTHORS

Abdiyeva Gulnara Muratbayevna – Doctoral student of the Department of Russian Language and Literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6929-0980>, e-mail: abdiyeva_gulnara@mail.ru

Serkebayeva Gaukhar Iskakbekkyzy – PhD, M. Auezov South Kazakhstan University, senior researcher at the “Abai Studies” Scientific Center (Shymkent, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8423-1129>, e-mail: gauhar.110178@mail.ru,

Zaripova Matluba Kulfidinovna – PhD, Associate Professor of the Department of Russian Linguistics, Termez State University, Termez, Uzbekistan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-3412>, e-mail: zaripovam@tersu.uz

Smagulova Bakhyt Abayevna – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer of the Department of Russian Language and Literature of Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6967-0190>, e-mail: bakyt28@mail.ru

Unyerkhan Nurbolat – Doctoral student, Faculty of Language and Culture, Humanities University of Mongolia, Ulaanbaatar, Mongolia, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2068-5496>, e-mail: nurbolat.bu@gmail.com

Radzhapova Natalia Bazarovna – PhD, Department of Russian Linguistics, Termez State University, Termez, Uzbekistan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1336-8616>, e-mail: radjapova2022@mail.ru

Ongarbayeva Aliya Tynysovna – PhD, Senior Lecturer, Department of Russian Language and Literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3031-752X>, e-mail: aliaongarbaeva5@gmail.com

Saurbayev Rishat Zhurkenovich – Candidate of Philological Sciences, Professor of the Department of Foreign Philology Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1419-7361>, e-mail: rishat_1062@mail.ru

Yerekhanova Fatima Turekhanovna – PhD, Acting Associate Professor of the Department of Languages and Literature, Central Asian Innovation University, Shymkent, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3344-3839>, e-mail: siliconoasis702@gmail.com

Toksanbayeva Tlektesh Zhanabergenovna. – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Seifullin Kazakh Scientific Research Agrotechnical University, Astana, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3605-8699>, e-mail: tlesha66@mail.ru

Tleulesova Ardak Shaikenovna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of S. Seifullin Kazakh Scientific Research Agrotechnical University, Astana, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3471-6109>, e-mail: tleulesova.ardak@mail.ru

Akhmetova Bigaisha – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of S. Seifullin Kazakh Research Agrotechnical University, Astana, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8018-6532>, e-mail: bigaisha@mail.ru

Allamuratova Aisanem – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, «Profi» University, Tashkent, Uzbekistan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2326-4124>, e-mail: aysanem69@mail.ru

Allamuratova Gulsanem – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Mamun Academy, Khorezm, Uzbekistan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0001-7094>, e-mail: gulsanem69@mail.ru

Araltay Meirim Azamatkyzy – Master’s student at Suleyman Demirel University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0738-0876>, e-mail: araltay01@mail.ru

Zhumakayeva Bereke Dauletqhanovna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Suleyman Demirel University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2160-8117>, e-mail: d.bereke2009@mail.ru

Kudaibergen Ayaulym – Second-year master's student at Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6456-4159>, e-mail: aiaulym12.com@mail.ru

Ibraeva Aizat Dyusenovna – Candidate of Philological Sciences, Acting Associate Professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8015-8593>, e-mail: Ibraevaaizat@mail.ru

Nasirdinov Bauyrzhan Patshakhanovich – Doctoral student 3rd year, M. Auezov South Kazakhstan University, Master, senior researcher of the Research Center "Abai Studies" of Shymkent, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/000-0002-6285-5579>, e-mail: NBP_D@mail.ru.

Umirzakov Sattar Dosalievich – Candidate of Sciences, Associate Professor, Head of the Scientific Center "Abai studies" of the Research Institute of Social and Humanitarian Sciences of the NJSC "M. Auezov South Kazakhstan University", ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1627-7779>, e-mail: sattar.kazgurt@mail.ru

Bibulova Meruyert Abdusattarovna – M. Auezov South Kazakhstan University, Master, senior researcher of the Research Center "Abai Studies" of Shymkent, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5405-116X>, e-mail: bibulova79@bk.ru

Seitova Lyazzat Muratkhanovna – 2nd-year Master's student, Department of Russian Language and Literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2114-8696>, e-mail: seitovalyazzat2@gmail.com

Aben Arman – Master's student, KIMEP University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1300-73>, e-mail: Aerman.Abieni@kimep.kz

Sarymsak Kamila Tasbulatovna – 2nd year master's student at Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5195-1545>, e-mail: kamilasarymsak@mail.ru

Tleubekova Botakoz Turgambaevna – Candidate of Philological Sciences, Senior lecturer at the Department of Kazakh Literature and Teaching Methods named after Academician S. Kirabaev Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Ospanova Asel Kozhamuratovna – Al-Farabi Kazakh National University, 3rd year doctoral student, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7323-2124>, e-mail: ospanova.ak07@mail.ru

Duranli Muvaffak – Ege University, 3rd year doctoral student, Izmir, Turkey, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4529-2700>, e-mail: m_duranli@hotmail.com